

Archeo-rapport 419

Het archeologisch vooronderzoek aan de August Cuppensstraat te Beringen

**Annelies De Raymaeker
Stephanie Cousin**

**Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeo-rapport 419

**Het archeologisch vooronderzoek aan de August
Cuppensstraat te Beringen**

**Annelies De Raymaeker
Stephanie Cousin**

**Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 419

Het archeologisch vooronderzoek aan de August Cuppensstraat te Beringen

Opdrachtgever:	Bouw & Immo Lani BVBA
Projectleiding:	Annelies De Raymaeker
Leidinggevend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Annelies De Raymaeker & Stephanie Cousin
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2017/12.825/26

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2017, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Beringen – August Cuppensstraat, Koolmijnlaan
Locatie	Provincie: Limburg, Gemeente: Beringen, Straat: August Cuppensstraat, Koolmijnlaan
Bounding Box	Xmin: 209898 Ymin: 193668 Xmax: 209930 Ymax: 193701
Oppervlakte projectgebied	672 m ²
Kadastergegevens	Afdeling 1: Sectie A: perceelsnummers: 184X3, 184E3(deel), 184S3(deel)
Opdrachtgever	Bouw & Immo Lani BVBA Narcissenlaan 13 3550 Heusden-Zolder
Vergunningsnummer	2017/117
Vergunningshouder	Annelies De Raymaeker
Bijzondere voorwaarden	Bijzonder voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Beringen, August Cuppensstraat (Project Lani Bouw en Immo)

Aard van de bedreiging	Binnen het projectgebied wordt voorzien in de bouw van een handelsruimte met woningen en ondergrondse parking.
Archeologische verwachting	Het projectgebied ligt op de rand van de historische kern van Beringen.
Wetenschappelijke begeleiding	Geen

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1	Inleiding	p. 3
1.1	Algemeen	p. 3
1.2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3	Archeologische en historische voorkennis	p. 4
1.4	Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 11
Hoofdstuk 2	Werkmethode	p. 13
Hoofdstuk 3	Analyse	p. 15
3.1	Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw	p. 15
3.2	Het sporen- en vondstenbestand	p. 17
Hoofdstuk 4	Synthese	p. 23
4.1	Interpretatie en datering	p. 23
4.2	Beantwoording onderzoeksvragen	p. 23
Hoofdstuk 5	Besluit	p. 29
Bibliografie		p. 31
Bijlagen (USB)		

Hoofdstuk 1   Inleiding

1.1 Algemeen

Wegens de plannen voor de bouw van een handelsruimte met woongelegenheden en ondergrondse parking heeft Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (vergunningsnummer 2017/117) op een terrein met een oppervlakte van 672 m² gelegen aan de August Cuppensstraat en de Koolmijnlaan te Beringen. Het veldwerk werd uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba op woensdag 21 juni 2017.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in een dichtbebouwde context op circa 230 m ten noorden van het stadcentrum van Beringen (fig. 1.1) en is kadastraal gekend als afdeling A sectie 1, percelen 184X3, 184E3 en 184N3 (fig. 1.2). Het projectgebied was op het moment van het onderzoek braakliggend. De recente gebouwen werden in het verleden reeds gesloopt. Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd in de (Lage) Kempen (fig. 1.3). Het projectgebied situeert zich ten zuiden van de Zwarte Beek.

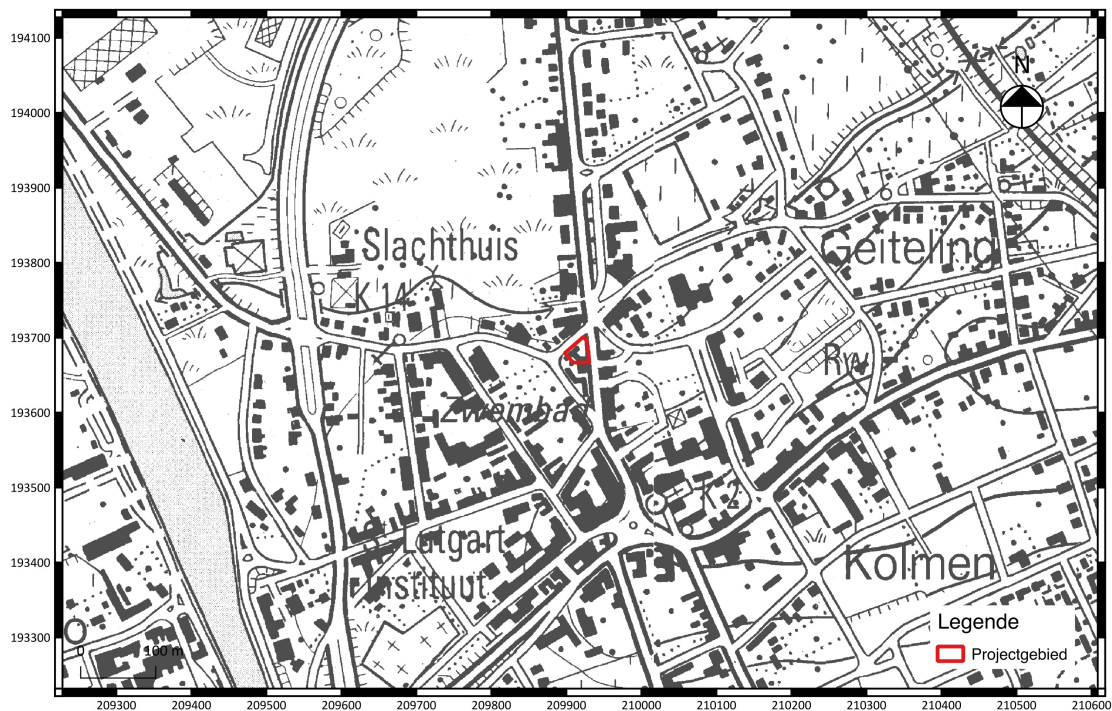

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

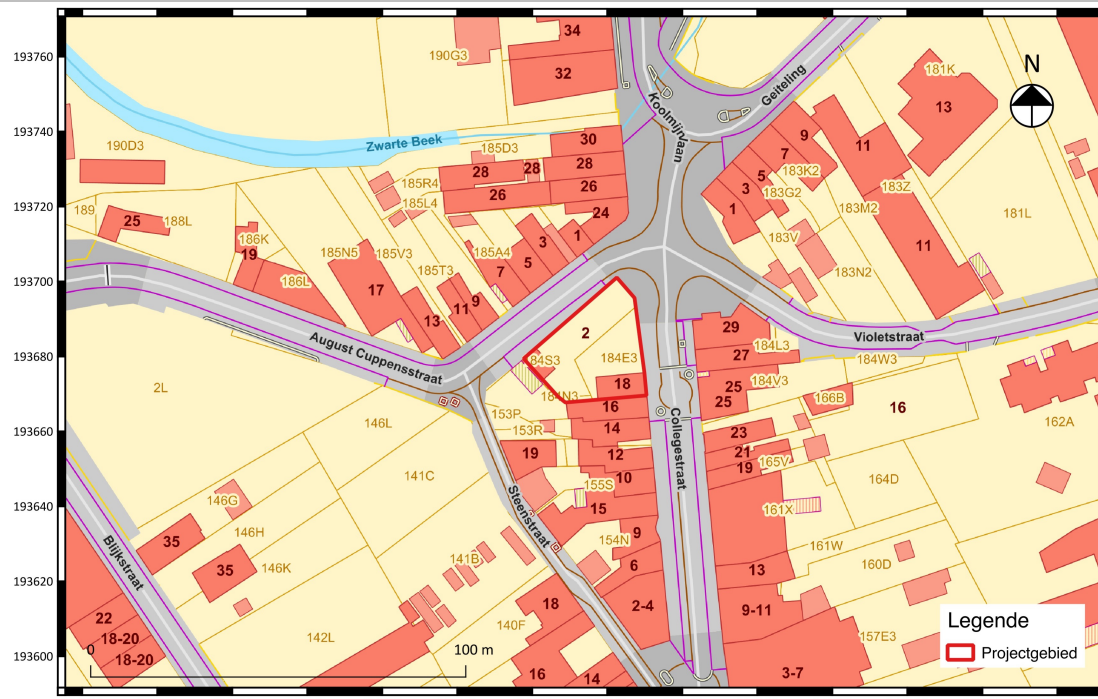

Fig. 1.2: Uittreksel van het kadastraal plan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

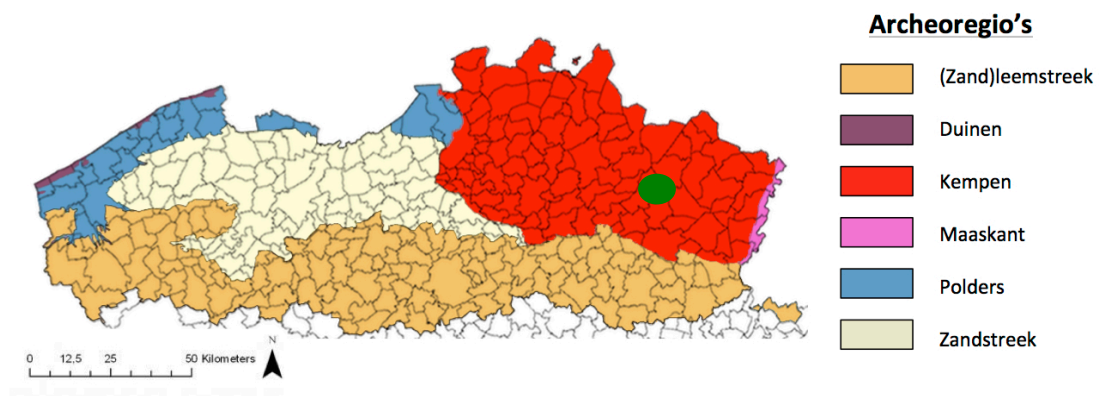

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

1.3 Archeologische en historische voorkennis

Het projectgebied situeert zich ten noorden van de historische stadskern van Beringen (fig. 1.4 en fig. 1.5). Op basis van een historische kaartstudie door Van de Konijnenburg is de nu verdwenen middeleeuwse stadsomwalling van Beringen gereconstrueerd². Op basis van deze reconstructie situeert het projectgebied zich in de directe nabijheid van het noordelijke deel van de stadsomwalling (CAI 165790). De middeleeuwse stadsomwalling is nog zichtbaar op de Ferrariskaart (fig. 1.6 en 1.7) maar zou volgens Van de Konijnenburg in de eerste helft van de 19de eeuw gesloopt zijn. De omwalling

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

² Van de Konijnenburg 2012.

is dan ook niet meer zichtbaar op de Atlas der Buurtwegen (1840; fig. 1.8) en de Vandermaelenkaart (1846-1854; fig.1.9). Volgens Van de Konijnenburg werd toegang tot de oude stad verzekerd door drie stadspoorten: de Koerselse Poort of Kempische Poort in het oosten (CAI 165798), de Hasseltse Poort of Verloren Toren in het zuidoosten (CAI 165800) en de Onze-Lieve-Vrouwe Poort of Diesterse Poort in het westen (CAI 165796). Andere archeologische waarden uit de middeleeuwen werden ontdekt ter hoogte van het huidige marktplein: bij graafwerken in 1995 werd een alleenstaande waterput aangetroffen die archeologisch niet nader onderzocht werd (CAI 55192) terwijl de huidige parochiekerk Sint-Pieters-Banden een oorsprong zou hebben in de Karolingische periode (CAI 51963). Bij een archeologische opgraving in 1999 werden ter hoogte van de kerk een aantal vlakgraven ontdekt waarvan de oudsten mogelijk teruggaan tot de 9de-10de eeuw. Binnen een straal van 1,1 km rondom de historische stad Beringen lokaliseerden zich acht motten. Ze zijn geïdentificeerd op basis van historische en cartografische studies, o.a. door Claassen en De Meulemeester of op basis van lokale reliëfverschillen. Rondom Beringen bevonden zich de motte Commelo (CAI 151183), motte Terbeck (CAI 151182), motte 't Casselet (CAI 165695), motte Het Hof (CAI 165693) en motte Broeckhoven (CAI 151177). Andere sporen van middeleeuwse bewoningen werden aangetroffen tijdens een archeologische prospectie door BAAC Vlaanderen in 2013. Het betreft hier (paal)kuilen, grachten en greppels uit de late middeleeuwen (1050-1500)(CAI 211782). Ter hoogte van het Molenveld werd per toeval in 2016 een houten object in veen aangetroffen (CAI 210368). Het object kan mogelijk geïdentificeerd worden als een peddel die terecht is gekomen in de gracht van de motte Het Hof. Noemenswaardig is de vondst van een Keltische goudschat die in 1995 tijdens bouwwerken werd gevonden (CAI 700753). De goudschat bestond uit gouden armbanden en torques, atrebatenstaters en regenboogschoteltjes uit Centraal-Europa. Het betreft hier mogelijk drie verschillende (rituele) depots uit de Late IJzertijd. (475/450 - 57 v. Chr.). In de directe nabijheid van de goudschat werden grondsporen van een nederzetting uit de Late IJzertijd gevonden. De bewoning vond plaats tot in de Romeinse periode. Het gebied werd na de toevalsvondst van de goudschat opgegraven in 1995-1996 door G. Creemers. De locatie van de vondst bevindt zich ca. 240 m ten noorden van het projectgebied.

Het archeologisch vooronderzoek aan de August Cuppensstraat te Beringen

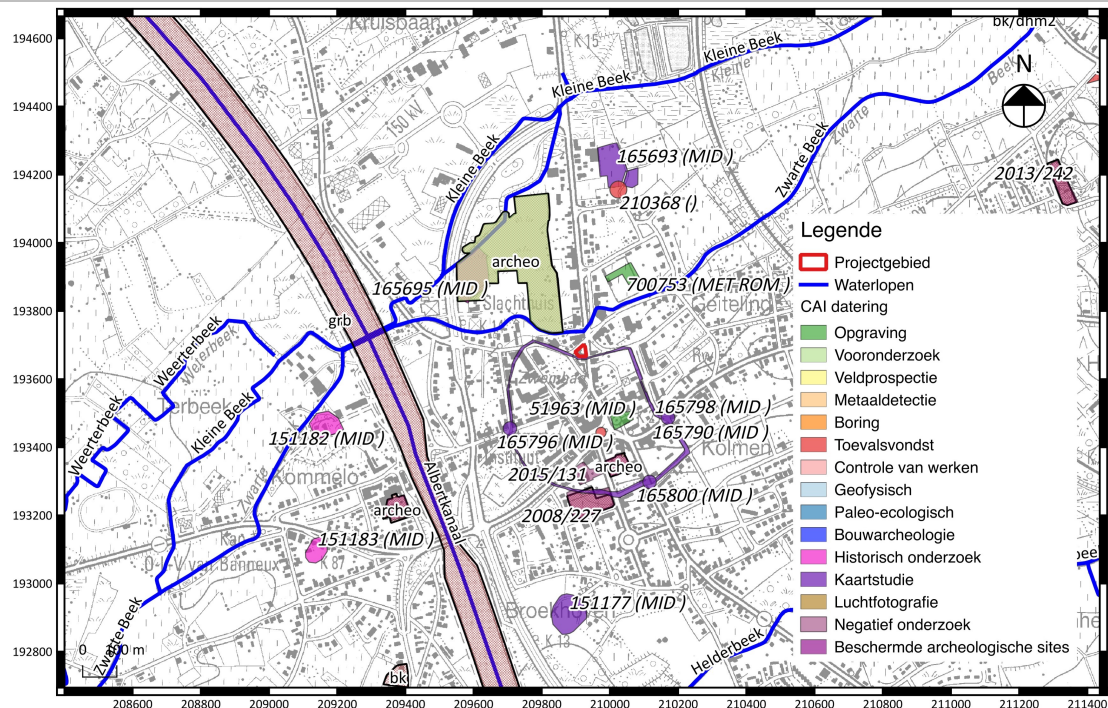

Fig. 1.4: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied³.

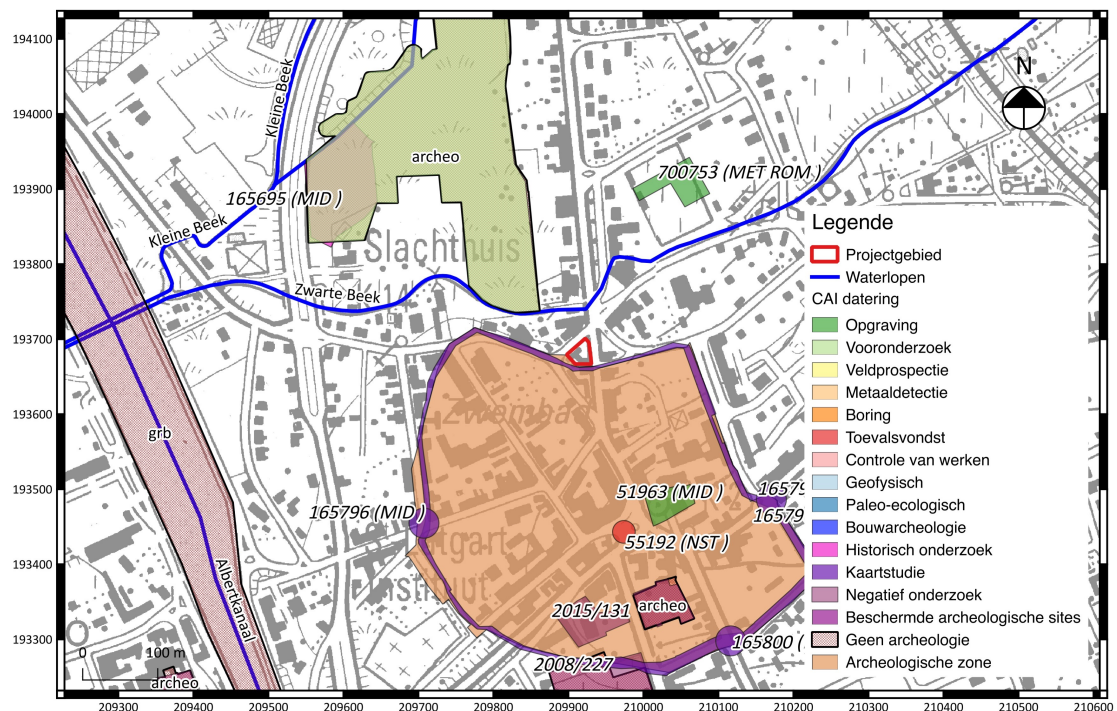

Fig. 1.5: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied⁴.

³ www.agiv.be

⁴ www.agiv.be

Een compilatie van historisch kaartenmateriaal toont het projectgebied nabij de historische stad Beringen. Op de Ferrariskaart (1771-1778; fig. 1.6 en 1.7) zijn de middeleeuwse stadswallen en grachten nog zichtbaar. Er bevond zich reeds een weg ten tussen de Zwarte Beek en het stedelijke centrum (ter hoogte van de huidige August Cuppensstraat, de Nijverheidstraat en Geiteling). De Ferrariskaart toont het projectgebied binnen de middeleeuwse stadsomwalling (*intra muros*). Het projectgebied zou in het noorden aan de stadsomwalling grenzen. Er bevond zich geen bebouwing binnen de grenzen van het projectgebied. Dit gebied lijkt dienst te hebben gedaan als (moes)tuinzone.

De Atlas de Buurtwegen (1841, fig. 1.8) toont het projectgebied net ten zuiden van *Chemin n° 9* (huidige August Cuppensstraat) en ten noordoosten van *Chemin n° 81* (huidige Steenstraat). De stadsomwalling is verdwenen en de grachten zijn gedempt. Ten gevolge kan de exacte locatie van de stadsomwalling niet met zekerheid gereconstrueerd worden op basis van de Atlas der Buurtwegen. Indien wordt aangenomen dat de omwalling het kavelpatroon heeft beïnvloed, zou het noordelijke deel van de stadsomwalling zich gesitueerd hebben ten oosten en parallel met *Chemin n°5* (huidige Burgemeester Geyskensstraat), ter hoogte van *Chemin n° 9* (huidige August Cuppensstraat) en ter hoogte van *Sentier n°73* (huidige Graaf van Loonstraat). De aanwezigheid op de Atlas der Buurtwegen van de *Waterloop* doet vermoeden dat dit een restant is van de oude gracht bij de omwalling. Indien dit klopt, situeerde de stadsomwalling zich daar niet tot het westelijke uiteinde van de August Cuppensstraat maar vertakte zich waarschijnlijk naar het zuiden vanaf het kruispunt met de huidige Steenstraat. De reconstructie van het verloop van de stadswallen op de CAI-kaart (fig. 1.4 en 1.5) is gebaseerd op deze aanname. Dit zou betekenen dat het projectgebied zich *extra muros* zou situeren en in het zuiden mogelijk grenst aan de oude stadsomwalling, in tegenstelling tot de Ferrariskaart. De Ferrariskaart is mogelijk slecht gegeorefereerd wegens incorrect optekenen van verhoudingen.

De Vandermaelenkaart (1846-1854, fig. 1.9) toont nagenoeg dezelfde situatie als de Atlas der Buurtwegen. De Koolmijnlaan is reeds aanwezig.

Een luchtopname uit 2012 (fig. 1.10) toont dat er zich aan het begin van de 21ste eeuw reeds bebouwing bevond binnen de grenzen van het projectgebied. Het betreft hier woonhuizen met stalling. De opdrachtgever geeft te kennen dat deze stallen niet onderkelderde waren. Een luchtopname uit 2016 (fig. 1.11) toont dat de stallen aan de straatkant reeds gesloopt zijn. De overige bebouwing binnen de grenzen van het projectgebied –met uitzondering van het woonhuis in het zuidoosten– is reeds gesloopt. Op basis deze luchtopnames werd een zone afgebakend die mogelijk licht verstoord is omdat er zich funderingen en mogelijk nutsvoorzieningen bevonden die de bovengrond en geassocieerde archeologische waarden verstoord kunnen hebben (fig. 1.12).

Fig. 1.6: Ferrariskaart (ca. 1771-1778) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.7: Ferrariskaart (ca. 1771-1778) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.8: Kaart van de Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.9: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.10: Luchtopname (2012) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.11: Luchtopname (2016) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.12: Luchtopname (2016) met aanduiding van het projectgebied en mogelijk licht verstoorde zones.

1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

Op het terrein zal een handelsruimte met woongelegenheden en ondergrondse parking gerealiseerd worden. Het projectgebied is ca. 700 m² groot en is gelegen op de rand van de historische kern van Beringen ofwel net buiten de middeleeuwse verdedigingsstructuren maar het is ook mogelijk dat de verdedigingsstructuren zich deels binnen het projectgebied bevinden.

Gelet op de mogelijkheid van net binnen de historische kern te zitten evenals de aanwezige bebouwing werd er vanuit het Agentschap Onroerend Erfgoed een bureauonderzoek gevolgd door een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven en proefputten geadviseerd.

Doel van het bureauonderzoek is enerzijds nagaan in hoeverre het projectgebied nog verdedigingsstructuren of delen van de historische stadskern kan bevatten en anderzijds nagaan in hoeverre de aanwezige constructies en de eventuele voorgaande werken en bebouwing mogelijk archeologisch erfgoed deels beschadigd heeft. Op basis van deze informatie wordt een voorstel naar prospectie met ingreep in de bodem gedaan.

Hiervoor dienen de gekende archeologische en historische gegevens verzameld te worden en reeds verstoorde zones in kaart te worden gebracht.

Volgende onderzoeksvragen moeten beantwoord worden:

- Wat zijn de gegevens uit het bureauonderzoek?
- Wat is de impact van de bestaande bebouwing op het mogelijke aanwezige erfgoed?
- Wat is de stratigrafie van het terrein? Welke zijn de waargenomen lagen en/of horizonten, beschrijving + duiding?

- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
  1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
  2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Hoofdstuk 2 Werkmethode

Tijdens het veldwerk werd de methode van 4 m brede proefsleuven gebruikt. Over de volledige oppervlakte van het projectgebied (met uitzondering van de woning in het zuidoosten) werden twee proefsleuven gegraven. Het doel van deze strategie is om uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In totaal wordt een oppervlakte van 130 m² onderzocht. Dit komt overeen met 19,34 % van de totale oppervlakte (0,07 ha) van het projectgebied. De vereiste dekingsgraad van 12,5% wordt zodus voldoende gehaald.

Om een optimale spreiding van het projectgebied te bekomen en om de mogelijke aanwezigheid van de middeleeuwse stadswal registreren, werd gekozen om een eerste proefsleuf in noordoost-zuidwestelijke richting aan te leggen, beginnende in het uiterste noorden van het projectgebied. Indien het projectgebied in het noorden grensde aan de stadsomwalling (zie Ferraris), zullen de resten van de omwalling zeker aangetroffen worden. Een tweede sleuf komt haaks hierop met een quasi noord-zuidelijke oriëntatie.

Fig. 2.1: Projectie van de gegraven proefsleuven op het kadaster.

De aangetroffen bodemsporen werden opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven⁵. Een selectie van de sporen werd gecoupeerd om de diepte, aard en bewaringstoestand te achterhalen. De spoorvullingen werden gescreend op de aanwezigheid van metalen voorwerpen met behulp van een

⁵ Voor de beschrijving van de individuele sporen wordt verwezen naar de sporeninventaris (bijlage 3).

metaaldetector. Artefacten werden per context ingezameld en verpakt. De contouren van de proefsleuven, de locatie van de profielputten, de sporen en de maaiveldhoogtes werden ingemeten met behulp van een GPS-toestel.

Dit tekstgedeelte van het prospectiearchief poogt een algemene interpretatie te verschaffen met betrekking tot het volledige sporen- en vondstenbestand. Dit laatste wordt in de vorm van inventarissen als bijlagen (digitaal) beschikbaar gesteld. Contextloze (losse) vondsten worden in regel niet besproken of afgebeeld, tenzij deze relevante informatiewaarde opleveren in functie van de algemene interpretatie van de vindplaats.

Hoofdstuk 3 Analyse

3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Volgens de gegevens van de bodemkaart (fig. 3.1) wordt het volledige projectgebied ingenomen door bebouwde zone (OB).

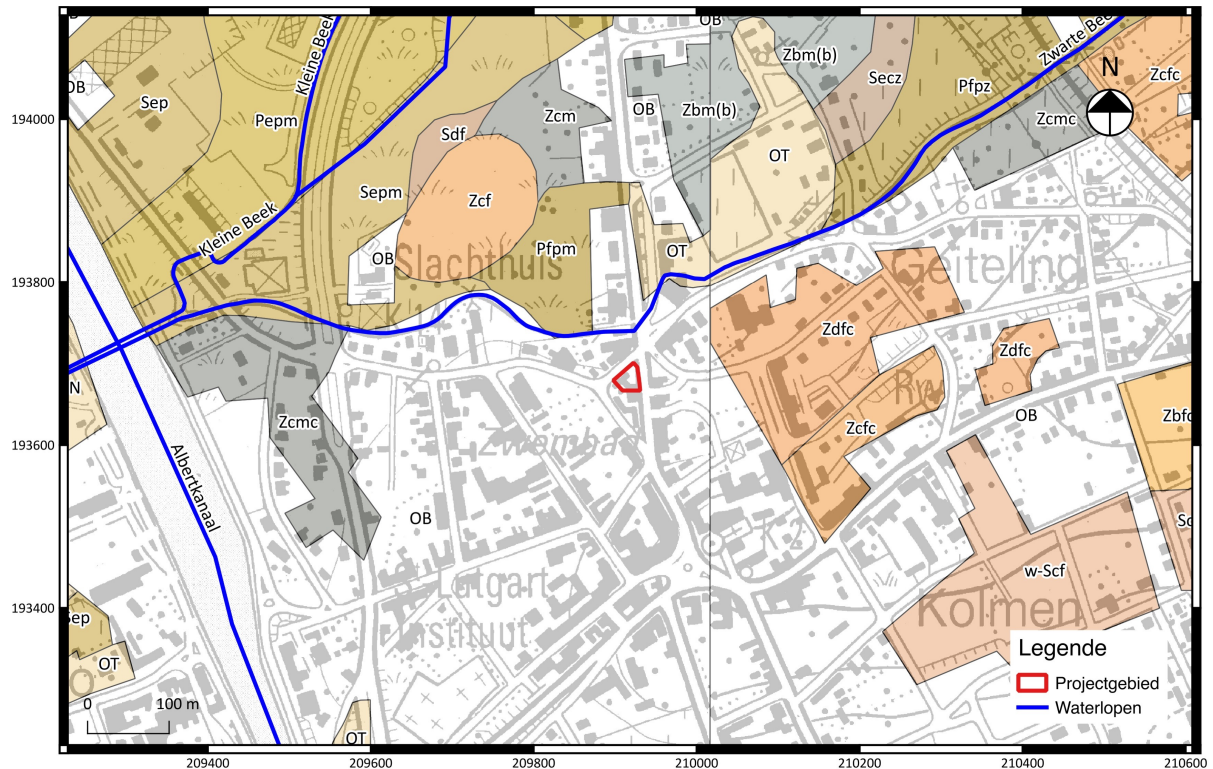

Fig. 3.1: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.

Op basis van de resultaten van de terreinwaarnemingen (registratie van twee bodemprofielen) blijkt dat de gegevens van de bodemkaart niet kloppen. De bestudeerde bodemprofielen zijn verspreid aangelegd over de volledige oppervlakte van het terrein zodat een duidelijk beeld werd verkregen van de bodemopbouw. De bodemopbouw is binnen het projectgebied vrij gelijkaardig.

Bij het couperen van de sporen bleek onderaan steeds een donkerzwarte laag te zitten. Deze laag komt overeen met wat initieel werd geïnterpreteerd als de podzol die in het noordelijke deel van het projectgebied voorkomt. Het lijkt eerder te gaan om een begraven bodem waarop C-materiaal zit⁶. Bodemprofiel 2 (PR2, fig. 3.2) lijkt dit te bevestigen. De bodemopbouw ter hoogte van PR2 kan als volgt worden beschreven:

- H1: 0-30 cm: Antropogeen pakket (Ap), donkerbruin homogeen, redelijk zacht los
- H2: 30 – 50 cm: C-horizont, oranje-geel gevlekt
- H3: 50 – 52 cm: E-horizont, zeer fijn wit zand
- H4: 52 – 70 cm: B-horizont, donker zwart zand

⁶ Hoe dit gebeurd is en wanneer is op dit moment niet duidelijk.

De bodemopbouw ter hoogte van bodemprofiel 1 (PR1, fig. 3.3) werd in het verleden verstoord.

Fig. 3.2: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van bodemprofiel 2 (PR2).

Fig. 3.3: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van bodemprofiel 1 (PR1).

3.2 Het sporen- en vondstenbestand⁷

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden twee proefsleuven gegraven haaks op elkaar. Binnen de contouren van deze sleuven werden 20 antropogene bodemsporen aangetroffen. Om een beter zicht te krijgen op de bewaringstoestand en de diepte van de sporen werden drie sporen gecoupeerd.

Het sporenbestand bestaat uit tien kuilen, zes paalkuilen, drie greppels en één waterput. De meeste sporen hebben een relatief homogene donkerbruin tot donkerbruin-grijze vulling, met inclusies van houtskool en/of bouwceramiek. De gecoupeerde sporen bleken tot 15 cm onder het aangelegde vlak bewaard. In de spoorvullingen van S1, S7, S11 en S14 werden in totaal zes scherven aardewerk aangetroffen⁸. Alle vondsten wijzen op een datering in de late middeleeuwen. In alle gevallen gaat het echter niet om diagnostische fragmenten. Er konden geen structuren of plattegronden worden herkend. De aanwezigheid van een waterput lijkt eerder op een bewoningscontext te wijzen. Er werden geen sporen aangetroffen die kunnen worden geassocieerd met de omwalling van Beringen.

De waterput (S1, fig. 3.4), aangetroffen in de meest oostelijke sleuf (langs de Collegestraat) heeft een doorsnede van ca. 250 cm met een vulling die gekenmerkt wordt door een donkerbruine kleur met rode vlekken en een lichtgrijsgroene rand. Binnen de vulling werden ook kleine fragmenten houtskool en bouwceramiek als inclusie aangetroffen. Daarnaast werden bij het opschaven twee wandfragmenten oxiderend gebakken aardewerk en één wandfragment (met aanzet oor) steengoed aangetroffen.

De (paal)kuilen werden verspreid over de twee proefsleuven aangetroffen. De sporen hebben allen een eerder homogeen donkerbruin tot donkerbruin-grijze vulling. Tijdens het vooronderzoek werd paalkuil S3 (in de oostelijke proefsleuf, fig. 3.5 en fig. 3.6) gecoupeerd. Spoor 3 wordt gekenmerkt door een eerder homogeen donkerbruin-grijze vulling en heeft een lengte van 25 en een breedte van 20 cm. Het spoor bleek na couperen tot 10 cm onder het aangelegde vlak te zijn bewaard. Paalkuil S16 heeft een lichtbruin-grijze tot grijze vulling en heeft een lengte en breedte van 25 cm. Na couperen bleek het spoor tot 11 cm onder het aangelegde vlak te zijn bewaard.

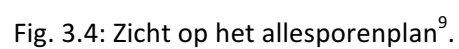
De greppels, allen aangetroffen in de meest oostelijke proefsleuf, hebben allen een eerder NW-ZO oriëntatie. Ze hebben een breedte tussen 30 en 50 cm en worden allen gekenmerkt door een donkerbruin tot donkerbruin-grijze vulling. Greppel S8 werd tijdens het vooronderzoek gecoupeerd en bleek tot 13 cm onder het aangelegde vlak te zijn bewaard.

---

⁷ Voor een individuele bespreking van alle sporen wordt verwezen naar de sporeninventaris in bijlage.

⁸ Voor een individuele beschrijving van alle vondsten wordt verwezen naar de vondstinventaris in bijlage.

18

Fig. 3.4: Zicht op de waterput S1 tijdens het vooronderzoek.

Fig. 3.5: Zicht op paalkuil S3 tijdens het vooronderzoek.

Fig. 3.6: Zicht op het coupeprofiel van paalkuil S3 tijdens het vooronderzoek.

Fig. 3.7: Zicht op het coupeprofiel van greppel S8 tijdens het vooronderzoek.

Fig. 3.8: Zicht op het laatmiddeleeuwse aardewerk uit de waterput S1.

Hoofdstuk 4   Synthese

4.1 Interpretatie en datering

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden twee proefsleuven gegraven haaks op elkaar. Binnen de contouren van deze sleuven werden 20 antropogene bodemsporen aangetroffen. Het sporenbestand bestaat uit tien kuilen, zes paalkuilen, drie greppels en één waterput. De meeste sporen hebben een relatief homogene donkerbruin tot donkerbruin-grijze vulling, met inclusies van houtskool en/of bouwceramiek. De gecoupeerde sporen bleken tot 15 cm onder het aangelegde vlak bewaard. In de spoorvullingen van S1, S7, S11 en S14 werden in totaal zes scherven aardewerk aangetroffen. Alle vondsten wijzen op een datering in de late middeleeuwen. Er konden geen structuren of plattegronden worden herkend. De aanwezigheid van een waterput lijkt eerder op een bewoningscontext te wijzen. Er werden geen sporen aangetroffen die kunnen worden geassocieerd met de omwalling van Beringen.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Wat zijn de gegevens uit het bureauonderzoek?

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kon worden vastgesteld dat het projectgebied zich aan de rand van de historische bebouwing van Beringen bevindt. Ondanks een eerder opgestelde verwachting voor de aanwezigheid van de stadsomwalling binnen het projectgebied, kon dit op basis van het bureauonderzoek niet worden vastgesteld.

Wat is de impact van de bestaande bebouwing op het mogelijke aanwezige erfgoed?

In een recent verleden was het projectgebied nog grotendeels voorzien van bebouwing. Deze bebouwing was volgens de initiatiefnemer niet onderkelderde, waardoor geen grootschalige verstoring van de bodemopbouw wordt verwacht.

Wat is de stratigrafie van het terrein? Welke zijn de waargenomen lagen en/of horizonten, beschrijving + duiding?

Bij het couperen van de sporen bleek onderaan steeds een donkerzwarte laag te zitten. Deze laag komt overeen met wat initiëel werd geïnterpreteerd als de podzol die in het noordelijke deel van het projectgebied voorkomt. Het lijkt eerder te gaan om een begraven bodem waarop C-materiaal zit¹⁰. Bodemprofiel 2 (PR2, fig. 3.2) lijkt dit te bevestigen. De bodemopbouw ter hoogte van PR2 kan als volgt worden beschreven:

- H1: 0-30 cm: Antropogeen pakket (Ap), donkerbruin homogeen, redelijk zacht los
- H2: 30 – 50 cm: C-horizont, oranje-geel gevlekt
- H3: 50 – 52 cm: E-horizont, zeer fijn wit zand
- H4: 52 – 70 cm: B-horizont, donker zwart zand

Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

Binnen de contouren van deze sleuven werden 20 antropogene bodemsporen aangetroffen. Het sporenbestand bestaat uit tien kuilen, zes paalkuilen, drie greppels en één waterput. De meeste sporen

¹⁰ Hoe dit gebeurd is en wanneer is op dit moment niet duidelijk.

hebben een relatief homogene donkerbruin tot donkerbruin-grijze vulling, met inclusies van houtskool en/of bouwceramiek.

Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

Tijdens het vooronderzoek werden drie sporen gecoupeerd. Allen waren ze tot ongeveer 15 cm onder het aangelegde vlak bewaard.

Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Tijdens het onderzoek konden geen plattegronden of structuren worden herkend. Mogelijk zijn deze toch aanwezig maar waren deze niet zichtbaar door de eerder beperkte oppervlaktes van de proefsleuven.

Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Op basis van de eerder gelijkaardige spoorvulling en het (schaarse) vondstmateriaal worden de aangetroffen resten allen in de late middeleeuwen gedateerd.

Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?

Er kan op dit moment geen link worden gelegd met een specifieke vindplaats in de omgeving.

Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)

Op basis van de eerder gelijkaardige spoorvulling en het (schaarse) vondstmateriaal worden de aangetroffen resten allen in de late middeleeuwen gedateerd. Er zijn geen elementen die wijzen op een specifieke context. De aanwezigheid van een waterput lijkt eerder te wijzen op een nederzettingcontext. Er zijn geen sporen die direct kunnen worden geassocieerd met de omwalling van Beringen.

Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

Ondanks het feit dat het projectgebied in het verleden bebouwd was, kon geen grootschalige verstoring van de bodemopbouw worden vastgesteld. Tijdens het vooronderzoek werden drie sporen gecoupeerd. Allen waren ze tot ongeveer 15 cm onder het aangelegde vlak bewaard.

Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

De aangetroffen nederzettingssporen kunnen bijdragen tot een kennisvermeerdering over de stad Beringen in de late middeleeuwen.

Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

Binnen het projectgebied wordt voorzien in de bouw van een handelspand met woningen en een ondergrondse parkeergarage. Deze garage zal voor een grootschalige verstoring van de bodemopbouw zorgen over het gehele terrein.

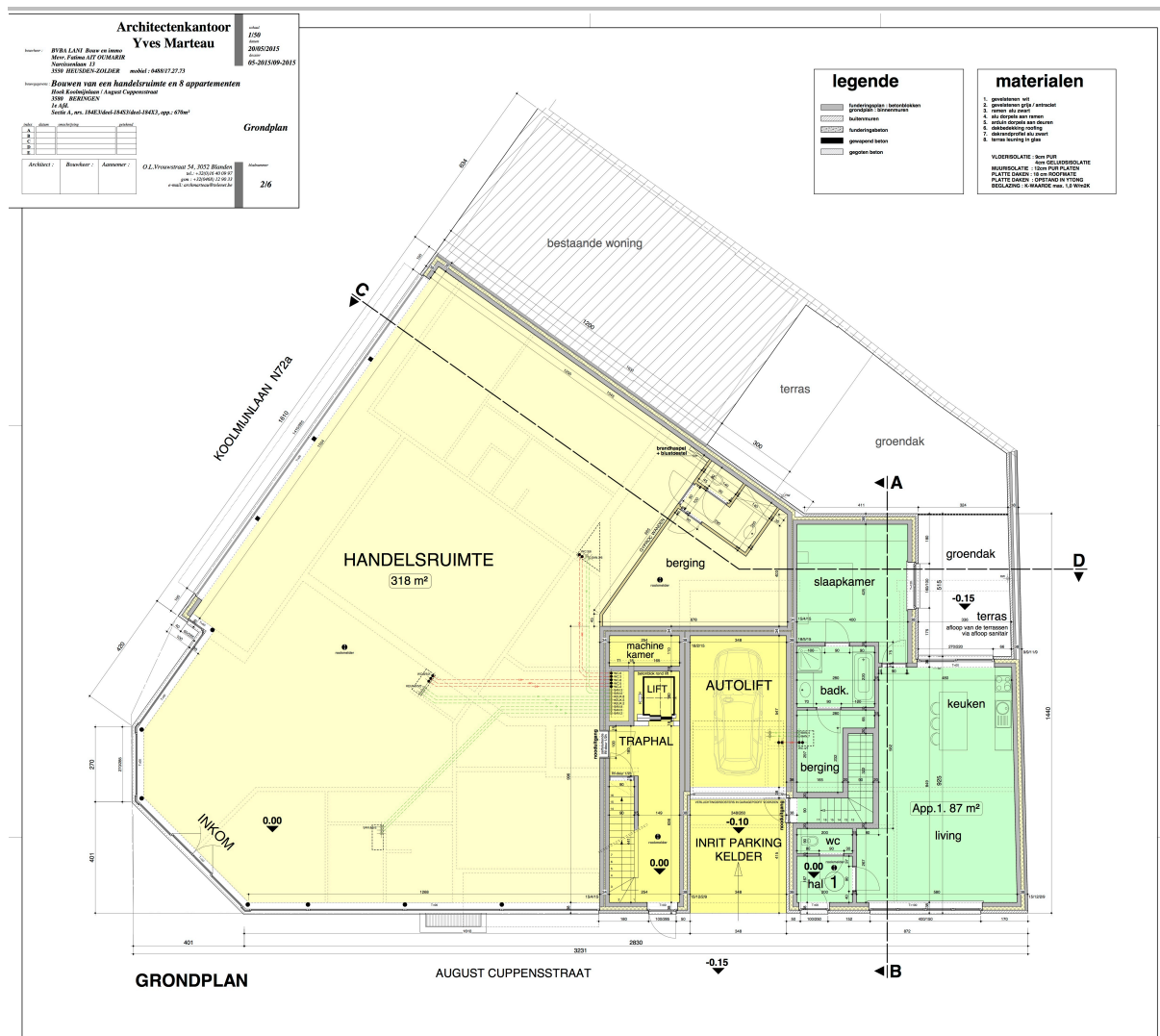
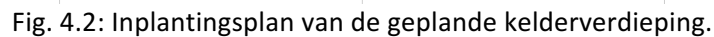

Fig. 4.1: Inplantingsplan van de geplande ontwikkeling (gelijkvloers).

Het volledige projectgebied wordt geselecteerd voor verder onderzoek. Er zijn geen elementen die wijzen dat de aangetroffen site zich beperkt tot slechts een deel van het projectgebied. Tijdens het vooronderzoek werd een eerste vlak aangelegd op ca. 30 cm onder het maaiveld.

Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?

Tijdens het vooronderzoek werd de aanwezigheid van een mogelijke begraven bodem vastgesteld. Het is aan te raden om hier extra aandacht aan te besteden tijdens het vervolgonderzoek, om zo meer duidelijkheid te brengen in het hoe en wanneer.

Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

- Kunnen de sporen worden gelinkt aan eerder onderzochte terreinen in de omgeving?
- Zijn er ondanks de afwezigheid van sporen geassocieerd met de stadsomwalling toch resten hiervan aangetroffen?
- Wat is de aard van de mogelijke begraven bodem?

Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvragen zijn geen uitzonderlijke of specifieke natuurwetenschappelijke staalnames noodzakelijk.

Hoofdstuk 5   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de toekomstige verkavelingswerken worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond bedreigd. Daarom werd een archeologische evaluatie van het terrein uitgevoerd door middel van een proefsleuvenonderzoek. Uit de resultaten van het veldwerk bleek dat er zich bedreigde archeologische waarden bevinden binnen de grenzen van het projectgebied. Er werden dan ook aanbevelingen geformuleerd voor eventueel verder archeologisch onderzoek. Het volledige projectgebied werd geselecteerd voor vervolgonderzoek, i.e. een vlakdekkende opgraving.

Bij eventuele vrijgave het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- *het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)*
- *en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011*

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

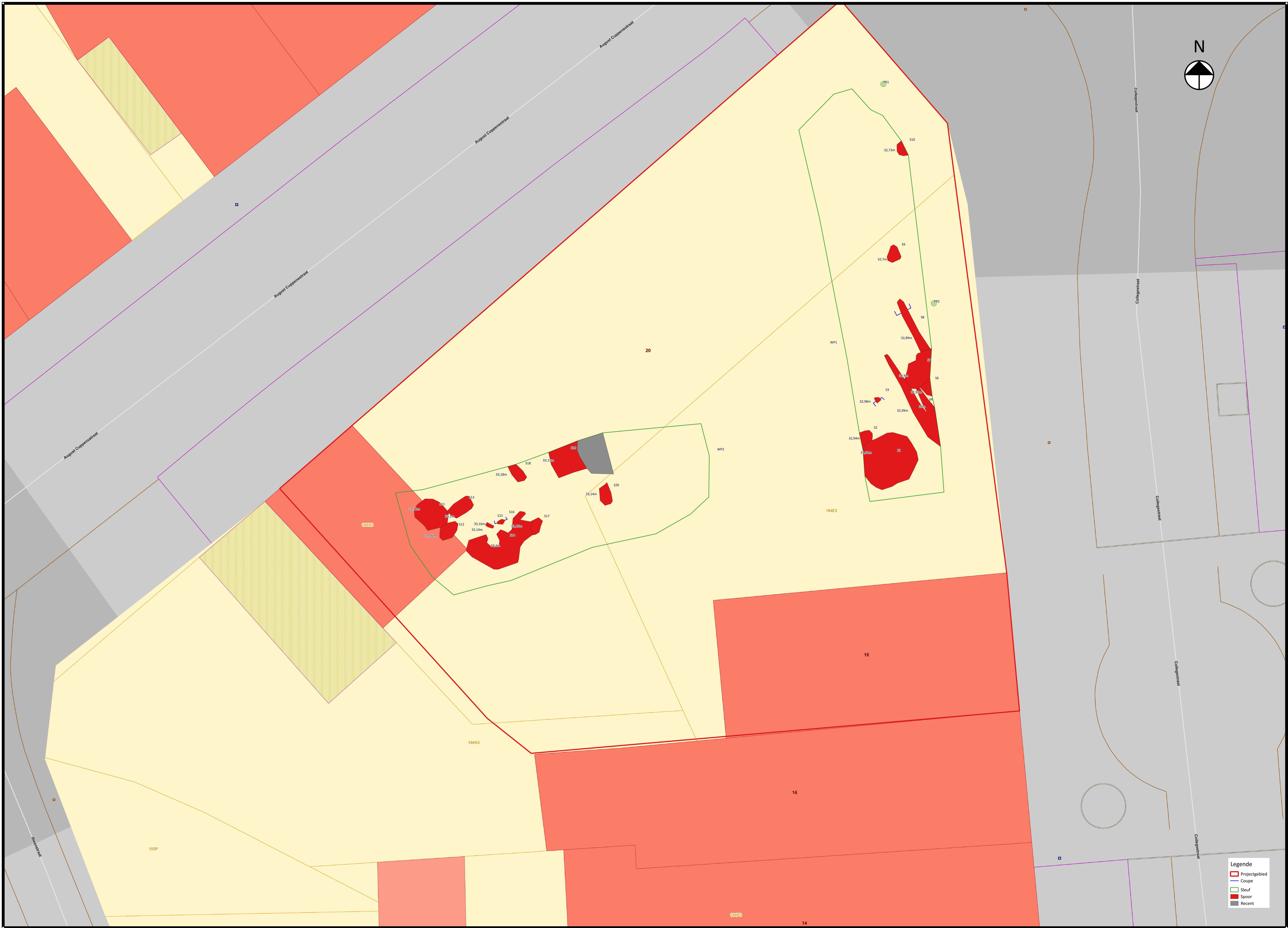

Bibliografie

VAN DE KONIJNEBURG R. 2012: *Beringen-Rozenlaan, HAAST-rapport 2012-10*, Bree.

Totaal:	6	125
---------	---	-----

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling					N	MAE	M (gr)
	1	Waterput							3		61
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	3	61
2017-117-S1-Ce53	Wielgedraaid Steengoed						1			1	37
2017-117-S1-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken						2			2	24

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling					N	MAE	M (gr)
	7	Kuil							1		12
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1	12
2017-117-S7-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken					1				1	12

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling					N	MAE	M (gr)
	11	Kuil							1		14
Ceramik	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1	14
2017-117-S11-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken		glazuur		1					1	14

Spoorinformatie	Spoornummer	Spoortype	Depositietype	Datering Vulling					N	MAE	M (gr)
	14	Kuil							1		38
Ceramiek	Materiaal	Vorm	Datering	Opmerkingen	Rand	Wand	Bodem	Additieven	Arch. vol.	1	38
2017-117-S14-Ce51	Wielgedraaid (P)ME oxiderend gebakken		wand met aanzet oor		1					1	38

Afkortingen:

Aflijning/Bewaring:		Kleur:		Kleur:		Textuur/Materiaal:		Bijmenging/Mortel:		Vondsten:	
Re	Redelijk	L-	Licht	gevl.	gevekt	Re	Redelijk	AM	Asmortel	An	Andere
Ze	Zeer	D-	Donker	gelg.	gelaagd	Ze	Zeer	Be	Beton	Bo	Bouwceramiek
				gebr.	gebrokkeld			Bio	Bioturbatie	Ce	Ceramiek
S	Scherp	Br	Bruin	hom.	homogeen	Za	Zacht	Bo	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
D	Diffuus	Gl	Geel	het.	hetrogeen	Ha	Hard	BS	Baksteen	Fl	Floraresten
		Go	Groen			Va	Vast	Ce	Cement	Gl	Glas
Sl	Slecht	Gr	Grijs	m.	met	Lo	Los	CeM	Cementmortel	Ku	Kunststof
Go	Goed	Or	Oranje	k.	kern			DKS	Doornikse KS	Le	Leder
		Rd	Rood	r.	rand	Z	Zand	Fe	IJzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Var	Variabel	Wt	Wit			L	Leem	Fe-slak	IJzerlak	Me	Metaal
Nat	Niet af te lijnen	Zw	Zwart	vl.	vlekken	K	Klei	FeZS	IJzerzandsteen	Mu	Munt
		Bl	Blauw	sp.	spikkels	V	Veen	Glau	Glaucaniet	Na	Natuursteen
		Pr	Purper	lg.	lagen			HK	Houtskool	Pi	Pijpaarde
		Rz	Roze	lgs.	laagjes			Hu	Humus	St	Staalname
				br.	brokken			K	Kalk		
				fi.	fibers			KM	Kalkmortel		
				to.	tongen			KS	Kalksteen		
				wi.	wiggen			KW	Kwarts		
				le.	lenzen			KZM	Kalkzandmortel		
								KZS	Kalkzandsteen		
								LS	Leisteen		
								Me	Mergel		
								Mg	Mangaan		
								NS	Natuursteen		
								SK	Steenkool		
								TG	Tegel		
								TM	Trasmortel		
								VL	Verbrande leem		
								ZM	Zandmortel		
								ZS	Zandsteen		

Sommige afkortingen zoals kleur en textuur worden ook gebruikt bij de beschrijving van de mortel.

Het archeologisch vooronderzoek aan de August Cuppensstraat te Beringen

Spoor	Proefsleuf	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
1	1	1	Waterput	Cirkel	ZeS	DBr m. Rd en LGr-Go r.	ReZaVa Z	Bo, HK		250x250x		
2	1	1	Paalkuil	Rechthoekig	ReS	het. DBr m. LGr-Br en Gr-Wt vl.	ReZaVa Z			+60x50x		Deels in putwand
3	1	1	Paalkuil	Trapezium	ReS	DBr-Gr	ReZaVa Z	HK		25x20x10		
4	1	1	Greppel	Langwerpig	ReS	DBr-Gr	ReZaVa Z	HK		x45x		
5	1	1	Greppel	Langwerpig	ReS	hom. DBr-Gr				x30x		
6	1	1	Kuil	Cirkel	ReS	hom. DBr-Gr	ReZaVa Z			+60x+60x		
7	1	1	Kuil	Ovaal	ReS	DBr-Gr	ReZaVa Z			120x80x		
8	1	1	Greppel	Langwerpig	ReS	DBr	ReZaVa Z	HK		x50x13		
9	1	1	Kuil	Nier-vormig	Var	het. DBr m. DGr en LBr-Gr vl.				70x50x		
10	1	1	Paalkuil	Cirkel	ReS	hom. DBr	ReZaVa Z	HK		45x+25x		Deels in putwand
11	2	1	Kuil	Rechthoekig	ReS	DBr	ReZaVa Z	HK		140x100x		
12	2	1	Kuil	Ovaal	ZeS	DRd m. DBr r.	ReZaVa Z	HK		80x50x		
13	2	1	Kuil	Rechthoekig	ReS	DBr	ReZaVa Z			110x40x		
14	2	1	Kuil	Onregelmatig	ReS	DBr	ReZaVa Z					
15	2	1	Paalkuil	Rechthoekig	ReS	DBr	ReZaVa Z	HK		40x20x		
16	2	1	Paalkuil	Cirkel	ReS	LBr-Gr m. Gr	ReZaVa Z	HK		25x25x11		
17	2	1	Kuil	Onregelmatig	ReS	DBr	ReZaVa Z	HK		75x55x		

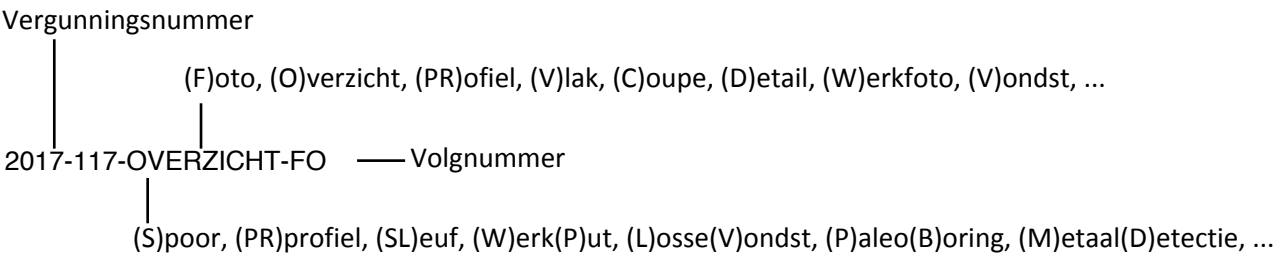
Het archeologisch vooronderzoek aan de August Cuppensstraat te Beringen

Spoor	Proefsleuf	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal LxBxH (cm.)	Bijmenging / Mortel	Vondsten	(Bewaarde) afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
18	2	1	Kuil	Rechthoekig	ReS	het. DBr m. LGr- Br	ReZaVa Z			75x45x		
19	2	1	Kuil	Onregelmatig	ReS	DBr	ReZaVa Z			150x+120x		
20	2	1	Paalkuil	Rechthoekig	ReS	DBr m. LBr-Gr	ReZaVa Z	HK		85x55x		

Het archeologisch vooronderzoek aan de August Cuppensstraat te Beringen

---

2017-117-OVERZICHT-FO-1	2017-117-S13-FV-1
2017-117-OVERZICHT-FO-2	2017-117-S14-FV-1
2017-117-OVERZICHT-FO-3	2017-117-S16-FC-1
2017-117-OVERZICHT-FO-4	2017-117-S16-FC-2
2017-117-OVERZICHT-FO-5	2017-117-S17-FV-1
2017-117-OVERZICHT-FO-6	2017-117-S18-FV-1
2017-117-OVERZICHT-FO-7	2017-117-S19-FV-1
2017-117-OVERZICHT-FO-8	2017-117-S19-FV-2
2017-117-OVERZICHT-FO-9	2017-117-S20-FV-1
2017-117-OVERZICHT-FO-10	2017-117-S4-6-FV-1
2017-117-OVERZICHT-FO-11	2017-117-S4-6-FV-2
2017-117-OVERZICHT-FO-12	2017-117-S4-6-FV-3
2017-117-PR1-FPR-1	2017-117-S4-6-FV-4
2017-117-PR1-FPR-2	2017-117-S4-6-FV-5
2017-117-PR1-FPR-3	2017-117-S4-7-FV-1
2017-117-PR2-FPR-1	2017-117-S4-7-FV-2
2017-117-PR2-FPR-2	2017-117-S4-7-FV-3
2017-117-S1-FV-1	2017-117-S7-8-FV-1
2017-117-S2-FV-1	2017-117-S7-8-FV-2
2017-117-S2-FV-2	2017-117-S11-13-FV-1
2017-117-S3-FC-1	2017-117-S14-16-FV-1
2017-117-S3-FC-2	2017-117-S14_17-FV-1
2017-117-S3-FC-3	2017-117-S15-16-FV-1
2017-117-S3-FV-1	2017-117-WP1-FO-1
2017-117-S3-FV-2	2017-117-WP1-FO-2
2017-117-S8-FC-1	2017-117-WP1-FO-3
2017-117-S8-FC-2	2017-117-WP1-FO-4
2017-117-S8-FC-3	2017-117-WP2-FO-1
2017-117-S8-FV-1	2017-117-WP2-FO-2
2017-117-S9-FV-1	2017-117-WP2-FO-3
2017-117-S9-FV-2	
2017-117-S10-FV-1	
2017-117-S10-FV-2	
2017-117-S10-FV-3	
2017-117-S11-FV-1	
2017-117-S12-FV-1	

